

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2023

Denisa Rosová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

Problémy ve výslovnosti francouzských ústních samohlásek u českých žáků
Bakalářská práce

Autor: Denisa Rosová
Studijní program: B0114A090002 Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Biologie se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: PhDr. Michaela Mádlová, Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Miloslava Dvořáková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Denisa Rosová
Studium:	P20P0272
Studijní program:	B0114A090002 Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor:	Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání, Biologie se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce:	Problémy ve výslovnosti francouzských ústních samohlásek u českých žáků
Název bakalářské práce AJ:	Problems in the pronunciation of French oral vowels among Czech pupils.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá problematikou ústních samohlásek ve francouzštině. Klade si za cíl zjistit, jaké ústní samohlásky dělají žákům při vyslovování problém. Práce je rozdělená na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je pozornost zaměřena na popis a porovnání vokálního systému francouzského a českého se zřetelem na ústní samohlásky. Praktická část zkoumá problematiku ústních samohlásek [i], [y], [u], analyzuje výslovnostní problémy u žáků na základě četby textu, tato metoda je doplněna dotazníkem pro žáky a rozhovorem s jejich učiteli.

DOHALSKÁ, M., SCHULZOVÁ, O. Fonetika francouzštiny, Praha: Karolinum, 2008.

FENCLOVÁ, M. Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010.

LÉON, M. Exercices systématiques de prononciation française. Paris, 2003.

PALKOVÁ, Z. Fonetika a fonologie češtiny: s obecným úvodem do problematiky oboru. Praha: Karolinum, 1994.

Zadávací pracoviště:	Katedra francouzského jazyka a literatury, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Michaela Mádlová, Ph.D.
Oponent:	PhDr. Miloslava Dvořáková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	6.12.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce PhDr. Michaely Mádlové, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Denisa Rosová

Poděkování

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PhDr. Michaele Mádlové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za veškerou pomoc, poskytnuté rady, cenné připomínky, trpělivost a ochotu.

Anotace

ROSOVÁ, Denisa. *Problémy ve výslovnosti francouzských ústních samohlásek u českých žáků*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023, 61 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou ústních samohlásek ve francouzštině. Klade si za cíl zjistit, jaké ústní samohlásky dělají žákům při vyslovování problém. Práce je rozdělená na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je pozornost zaměřena na popis a porovnání vokálního systému francouzského a českého se zřetelem na ústní samohlásky. Praktická část zkoumá problematiku ústních samohlásek [i], [y], [u], analyzuje výslovnostní problémy u žáků na základě četby textu, tato metoda je doplněna dotazníkem pro žáky a rozhovorem s jejich učiteli.

Klíčová slova: Fonetika francouzštiny, ústní samohlásky, vokální systém, výslovnostní problémy, produkce samohlásek.

Annotation

ROSOVÁ, Denisa. *Problems in the pronunciation of French oral vowels among Czech pupils*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023, 61 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor's thesis deals with the problem of oral vowels in French. It aims to find out which oral vowels are problematic for pupils in pronunciation. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. In the theoretical part, attention is focused on the description and comparison of the French and Czech vocal systems with regard to oral vowels. The practical part examines the problem of oral vowels [i], [y], [u], analyzes pupils' pronunciation problems based on reading the text, this method is supplemented by a questionnaire for pupils and an interview with their teachers.

Keywords: French phonetics, oral vowels, vocal system, pronunciation problems, vowel production

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1. FRANCOUZSKÉ SAMOHLÁSKY.....	11
1.1. Výslovnost francouzských samohlásek.....	11
1.2. Systém francouzských samohlásek	12
1.2.1. Ústní samohlásky	12
1.2.2. Nosové samohlásky	18
2. ČESKÉ SAMOHLÁSKY.....	22
2.1. Výslovnost českých samohlásek	22
2.2. Systém českých samohlásek.....	22
PRAKTICKÁ ČÁST.....	26
1. CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	26
2. VÝZKUMNÉ METODY.....	26
3. CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	27
4. ANALÝZA VÝZKUMNÝCH METOD	27
4.1. Četba textu.....	27
4.1.1. Výsledky analýzy četby textu	28
4.2. Dotazník	29
4.2.1. Výsledky analýzy dotazníku	30
4.3. Rozhovor	35
5. VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	37
ZÁVĚR.....	39
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
PŘÍLOHY.....	43

ÚVOD

Již od velmi útlého věku učí rodiče své děti správně vyslovovat jednotlivé hlásky. Při osvojování jakéhokoliv jazyka, cizího nebo mateřského, je totiž výslovnost velmi důležitá. Člověk musí umět artikulovat jednotlivé hlásky a znát pravidla výslovnosti, aby se mohl bez problému dorozumět s ostatními. S nedostatečnými fonetickými znalostmi se můžeme dostat do komunikačních nesnází. Přesto se však v dnešní době setkáváme s tím, že při výuce jazyka je v porovnání s jinými lingvistickými oblastmi fonetická stránka v určitém měřítku opomíjena, což vede ke vzniku a automatizaci chyb ve výslovnosti. Z toho důvodu se tato bakalářská práce zabývá foneticky zaměřeným tématem, pozornost je soustředěna primárně na francouzské ústní samohlásky.

Bakalářská práce je rozdělena do části teoretické a praktické. Jelikož každý jazyk má vlastní vokalický systém, který bývá odlišný od jiných, jsou v prvních kapitolách teoretické části přiblíženy samohláskové systémy francouzského a českého jazyka a jsou popsány hlavní rozdíly mezi nimi. Podkapitoly se zaměřují na popsání charakteristik jednotlivých samohlásek vokalického systému francouzštiny a češtiny včetně jejich podob, artikulace, deskripce grafických znázornění a uvedení příkladů slov, ve kterých se daný vokál vyskytuje.

Informace a poznatky uvedené v této bakalářské práci jsou čerpány z odborné literatury a studií českých (Ohnesorg, Romportl, Fenclová, Krčmová) či zahraničních (Léon, Walterová, Šigarevskaja) fonetiků, jazykovědců, romanistů nebo učitelů francouzského jazyka. Popis francouzského vokalického systému vychází především z publikace *Fonetika francouzštiny* (Dohalská, Schulzová, 2008) a *Fonetika francouzštiny* (Hořínek, 1978). Pro deskripci českých vokálů je čerpáno primárně z učebnice *Fonetika a fonologie češtiny* (Palková, 1994) a z publikace *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti* (Hála, 1960).

Praktická část je založená na třech hypotézách, které byly vytvořeny na základě poznatků z učebnice *Fonetika francouzštiny* (Dohalská, Schulzová, 2008) a z vlastních zkušeností nabytých při studiu francouzského jazyka. První hypotéza se týká problematiky výslovnosti francouzských vokálů, druhá se podrobněji věnuje ústním samohláskám [i], [y], [u] a třetí se zabývá zkoumáním vlivu pravidelného kontaktu s francouzským mluveným projevem na výslovnost. Vzorkem výzkumu jsou čeští žáci po prvním roce studia francouzského jazyka a jejich vyučující. Hlavním cílem této části je verifikovat stanovené hypotézy, odhalit tak samohlásky, se kterými mají žáci při výslovnosti problém a zjistit příčinu výslovnostní

chybovosti samohlásky [y]. Potvrzení či vyvrácení hypotéz se realizuje pomocí analýzy žákovské četby předem připraveného textu, dotazníkového šetření pro žáky a strukturovaného rozhovoru s jejich vyučujícími.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Francouzské samohlásky

Samohlásky tvoří významnou a nenahraditelnou součást francouzského jazyka. Francouzský vokální systém je natolik jedinečný, že odlišuje francouzštinu nejen od jazyka českého, ale i od ostatních románských jazyků.

1.1. Výslovnost francouzských samohlásek

Typy výslovností ve francouzštině jsou různé, Janešová (1982, s. 9) se k francouzské výslovnosti vyjadřuje tímto způsobem: „*Pokud jde o výslovnost, nestačí brát v úvahu jen francouzštinu hovorovou a francouzštinu spisovnou. Existuje tu několik výslovnostních rovin. Hovoří se o výslovnosti jevištní podle Comédie Française, o výslovnosti vzdělaných pařížských kruhů, o výslovnosti kultivovaných projevů, o výslovnosti lidové, familiární, regionální atd.*“ Obyčejně se za vzor považuje výslovnost pařížská, protože se v ní vyskytují prakticky zanedbatelné drobné charakteristické rysy, jimiž se odlišuje tato výslovnost od výslovnosti v jiných částech Francie.¹

Pro správnou interpretaci zvukových jednotek ve francouzštině je klíčová artikulační přesnost. Při nedostatečné artikulační přesnosti v takto hojném systému samohlásek by totiž mohlo dojít k významové záměně slov. Z tohoto důvodu je důležité mít na paměti přesnou pozici dutiny ústní, rtů, jazyka, velikosti čelistního úhlu a zda je vypojená či zapojená nosní dutina. Majoritní část francouzských vokálů je artikulována pod tvrdým patrem v přední části úst. V porovnání se souhláskami je výslovnost samohlásek mnohem komplikovanější, protože artikulace je podmíněna exaktním utvářením dutiny ústní pomocí mluvních orgánů. Zatímco u souhlásek dochází pouze ke sblížení nebo svírání těchto orgánů. Výslovnost francouzských vokálů, především pohyb rtů, je oproti artikulaci českých samohlásek mnohem zřetelnější. Kromě zřetele je u artikulace vokálů ve francouzštině nutné se zaměřit i na maximální napjatost. Nejen, že napjatost je odlišovacím artikulačním prvkem francouzské výslovnosti od výslovnosti české, ale hraje v artikulaci důležitou roli, protože je při ní zapojeno veškeré mluvní svalstvo.

¹ PAČESOVÁ, Jaroslava. *Úvod do fonetiky románských jazyků*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 59.

1.2. Systém francouzských samohlásek

Francouzský vokální systém je téměř třikrát bohatší než v český, celkem totiž tento systém pojímá 16 zvukových jednotek. Systém samohlásek ve francouzštině vychází z koordinované činnosti mluvních orgánů. Jinými slovy lze říct, že klasifikace samohlásek se neprovádí na základě akustických znaků, ale artikulačních znaků. Při samotné diferenciaci vokálů je poté podstatným aspektem otvor, objem, tvar rezonanční ústní dutiny a podíl rezonance nosové.

Rozdělujeme proto dle uvedených aspektů samohlásky na přední [i, e, ε, y, ø, œ, ə, a] a zadní [u, o, ɔ, a], otevřené [ε, œ, ɔ, a, a] a zavřené [i, e, y, ø, u, o], nezaokrouhlené [i, e, ε, a] a zaokrouhlené [y, ø, œ, ə, u, o, ɔ, a], ústní [i, e, ε, a, y, ø, œ, ə, u, o, ɔ, a] a nosové [ẽ, ã, õ, œ̃].

1.2.1. Ústní samohlásky

Ústních vokálů ve francouzštině nalezneme celkem 12. Pro tyto samohlásky je charakteristické, že produkce vokálů je založená pouze na práci úst. Ústní samohlásky lze diferenciovat do tří skupin na základě určité výslovnostní podobnosti. V první skupině nalezneme samohlásky [i] – [y] – [u], ve druhé skupině jsou samohlásky E [e] – [ε], Œ [œ] – [ø], O [o] – [ɔ] a ve třetí se nachází jediná samohláska A [a] – [ɑ].

Samohláska [i]

Samohláska [i] je dle Šigarevskajové (1966, s. 58) charakterizovaná následovně: „*Samohláska [i] je samohláskou ústní, přední, zavřenou, nelabializovanou.*“² Tento vokál patří mezi jeden z nejzavřenějších vokálů ve francouzštině. Artikulace tohoto vokálu je napjatější, práce se rty je výraznější a koutky jsou více zaostřené než u českého [i]. Vzdálenost mezi jazykem a patrem je značně malá, protože špička jazyka se opírá o dolní řezáky, obloukovitě vyklenutý jazyk je posunutý vysoko dopředu a čelisti jsou v bližší poloze vůči sobě. Z toho všeho je vyvozen akustický důsledek v podobě vysokého charakteristického tónu samohlásky [i].

Tuto samohlásku nalezneme v krátké a dlouhé podobě. Krátké [i] se vyslovuje před souhláskami vyjma [r, v, z, ž] a na konci slova. Příkladem budiž výrazy *il*, *pipe* či *midi*.

² Přeloženo z: ŠIGAREVSKAJA, Nina Aleksandrovna. *Traité de phonétique française: cours théorique*. Moskva: Vysšaja škola, 1966, s. 58.

Ve slovech jako je *lire*, *rire* nebo *vive* vyslovíme [i] dlouhé, protože se nachází před již zmíněnými souhláskami [r, v, z, ž].³

Francouzské [i] je zapisováno v několika podobách. Jeho nejčastější grafické označení je *i*, ale patří sem i označení *y*, *î*, *ï* a najdeme ho ve slovech *ici*, *type*, *île*, *naïf*. K výslovnosti tohoto vokálu se však váže výjimka. Pokud je samohláska *i* v postavení po souhlásce a před samohláskou, tak se z něho stává polosamohláska (polosouhláska) a již není vyslovená jako francouzské [i]. Setkáme se s tím například ve slově *idiot* [idjo] a *voyager* [vwajaze].⁴

Samohláska [y]

Samohláska [y] nemá v českém samohláskovém systému žádný protějšek, jedná se o vysokou přední zaokrouhlenou ústní samohlásku. Artikulaci této francouzské samohlásky si však můžeme částečně připodobnit k francouzské samohlásce [i]. Při výslovnosti je pro vokál [y] typická rázná a pevná retní artikulace. Rty jsou totiž kromě zaokrouhlení také intenzivně posunuté dopředu. Tím následně při vytváření této hlásky dochází ke zmenšení retního otvoru a snížení jazyka. Díky tomu má [y] tak hluboký tón.

Stejně jako v předchozím případě i samohláska [y] se dá najít ve dvou podobách. Dlouhé [y] se vyslovuje před souhláskami [r, v, z, ž], příkladem jsou slova *dur*, *Vésuve* nebo *mur*. Krátce se vysloví [y], pokud stojí před ostatními souhláskami kromě již zmíněných a dále pak na konci slova nebo když se píše *û*. Jako příklad si lze uvést *jupe*, *début*, *flûte*.⁵

Mezi grafická znázornění této samohlásky patří *u*, *û*, *ü*, *eu* a *eû*. Nejběžněji se však setkáme s grafickým označením *u*, které nalezneme například ve slovech *utile* nebo v ženském členu *une*. Mezi další příklady slov se samohláskou [y] řadíme *mûr* nebo *Saül*. S ostatními označeními je možné se setkat ve tvarech slovesa *avoir*. I s tímto vokálem je spjatá polosouhlásková výslovnostní výjimka. Pokud se samohláska *u* objeví mezi souhláskou a samohláskou, jako je například ve slově *lui* [luj] nebo *truite* [trujit], tak je *u* vysloveno jako polosouhláska, nikoliv jako samohláska [y].⁶

³ OHNESORG, Karel. *Nástin fonetiky jazyka francouzského*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 40.

⁴ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 45.

⁵ OHNESORG, Karel. *Nástin fonetiky jazyka francouzského*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 41.

⁶ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 46.

Samohláska [u]

Francouzské [u] je pro nás z výslovnostního hlediska nejjednodušší francouzskou samohláskou, protože artikulace tohoto vokálu je téměř stejná jako u českého [u]. Hovoříme o vysoké zadní zaokrouhlené samohlásce, u které hraje důležitou roli labializace a napjatost. Právě větší míra napjatosti vytváří mezi francouzským a českým [u] drobný rozdíl. Při artikulaci máme špičku jazyka vzdálenou od dolních řezáků a jazyk má vyklenutý tvar směrem dozadu a vzhůru. Následně se utváří průchod mezi jazykem a patrem, jenž může být až dvakrát užší. Rty jsou vyšpulené hodně dopředu, retní otvor je malý a zaokrouhlený.

Tento vokál se dá rovněž vyslovit krátce nebo dlouze. Pravidla jsou obdobná, dlouze se vokál [u] vysloví, když je tato samohláska před souhláskami [r, v, z, ž] a nalezneme ho ve slovech *amour, trouver, douze* nebo *bouger*. Naopak krátce se samohláska [u] vysloví ve všech ostatních případech. Slova *bouche, mouche, douce* nebo *mousse* slouží jako dobré příklady výslovnosti krátkého u.⁷

Graficky se dá tato samohláska označit v pěti podobách. Těmi jsou kombinace *ou, où, oû, aou, aouî*. Nejtypičtější je však kombinace *ou*. Tato grafická znázornění najdeme například ve slovech *pour, goût* nebo v tázacím příslovci *où*. Ani tento vokál nemine teorie polosouhlásek. Stejně jako v předchozích případech hovoříme o polosouhlásce, když *ou* stojí po souhlásce a před samohláskou. Příkladem budiž slova *tatouer* [tatwe] či *Louis* [lwi].⁸

Samohláska A: [a], [ɑ]

Ve francouzštině existují dvě podoby samohlásky A. První podobou je přední samohláska [a], jež je typická svým jasným a vysokým tónem. Druhou podobou je zadní samohláska [ɑ] charakterizovaná jako samohláska s tónem hlubokým. Důležitým výslovnostním prvkem této samohlásky je otevřenost a Dohalská (2008, s. 104) se k ní vyjadřuje těmito slovy: „*Otevřenost je u předního a zadního A tak charakteristickým rysem, že rozdílná pozice jazyka ani jiná podoba rtů při artikulaci těchto samohlásek nejsou do té míry výrazné, aby se opozice [a] – [ɑ] mohla uplatnit jako u ostatních francouzských samohlásek.*“

Samotný rozdíl mezi předním a zadním A je však oproti ostatním francouzským samohláskám nepatrný jak po stránce artikulační, tak po stránce akustické. K rozlišování [a]

⁷ OHNESORG, Karel. *Nástin fonetiky jazyka francouzského*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 39-40.

⁸ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 45-46.

a [a] dochází především v pečlivé výslovnosti, naopak při hovorové artikulaci se dá vypořádat záměna zadního [ɑ] za přední [a]. V dnešní době se s touto záměnou setkáme až v 95 %.⁹ Dále se také začíná prosazovat kompromis mezi předním a zadním vokálem A, a tedy užívání středního [A].

Artikulace ústní nízké přední samohlásky [a] je příznačná svou výraznou otevřeností a výslovnostně se značně blíží českému [a]. Rozdíl je pouze v tom, že české [a] má mnohem hlubší tón. Při výslovnosti je jazyk téměř plochý a hrotem se dotýká zadní části spodních řezáků na rozhraní mezi zubem a dásní. To má za následek, že mezi jazykem a patrem je největší vzdálenost ze všech předních samohlásek.

Během artikulace ústní nízké zadní samohlásky [ɑ] dochází v porovnání s francouzským [ɑ] k posunutí hrotu jazyka a k mírnému vyklenutí hřbetu jazyka dozadu a níž. Rty jsou v tomto případě víc zaokrouhlené.

Do grafického označení samohlásky A řadíme *a, à, â, oi, oî, oy*. Do slov, ve kterých vyslovíme samohlásku A jako přední [a], patří *chocolat, voilà* či *Paris*. Naopak zadní samohlásku [ɑ] vyslovíme například ve slovech *phrase, âme, loi, il croît* nebo *voyage*.¹⁰

Samohláska O: [o], [ɔ]

Samohláska O lze jako v předchozím případě rovněž rozdělit do dvou podob, avšak tentokrát vokál O diferencujeme na otevřené [ɔ] a zavřené [o]. Právě zavřenost a otevřenost samohlásky O hraje stěžejní roli při výslovnosti. V češtině se s takto silně otevřenou samohláskou O nesetkáme, protože jí český jazyk jednoduše nedisponuje.

Zavřená zadní ústní samohláska [o] je zároveň zaokrouhlená, protože rty jsou u výslovnosti zřetelně zaokrouhleny a vyšpulený, tedy vysunuty vpřed.¹¹ Právě díky výrazné labializaci nám může tato ústní samohláska připomínat vokál [u]. Při samotné výslovnosti se poté jazyk obecně posouvá dozadu, frontální část jazyka je v nízké poloze, špička jazyka je jasně oddálena od dásní spodních řezáků a zadní segment jazyka má vyklenutý tvar směrem vzhůru a dozadu.

Naopak otevřený zadní ústní vokál [ɔ] nám připomíná spíše samohlásku [a], jelikož tato samohláska se vyslovuje s menší napjatostí. Aby se však odlišila samohláska [ɔ] od [a] jasně,

⁹ OHNESORG, Karel. *Nástin fonetiky jazyka francouzského*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 48.

¹⁰ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 64.

¹¹ JANEŠOVÁ, Jarmila. *Praktický kurs francouzské výslovnosti*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 1995, s. 61.

tak dochází při vytváření hlásky [ɔ] k vyšpulení a mírnému zaokrouhlení rtů. Jazyk naproti tomu stojí ve velmi podobné pozici. Ta se liší drobně v tom, že je jazyk přední částí o něco níže a zadní částí o něco výše.

Samohláska O se dá graficky znázornit následujícím způsobem: *o, ô, au, eau, aô, um*. Mezi slova, ve kterých se [o] vyskytuje, patří *mot, chose, côté, faux, beauté* a *Saône*. Naopak otevřené [ɔ] se nachází ve slovech přejatých z latiny či z angličtiny zakončených na –um nebo v přízvučné zavřené slabice před konsonantem jiným než [z, m, n]. Například *minimum, opium, rhum, école, mode* či *sonne*.¹²

Samohláska Œ: [œ], [ø]

Vokál Œ, pro který je klíčová labializace, diferencujeme na otevřenou samohlásku [œ] a zavřenou samohlásku [ø]. Tyto samohlásky jsou odlišné od českých vokálů natolik, že nemají v českém samohláskovém systému vůbec žádnou obdobu či protějšek. Již zmíněné zaokrouhlení rtů samohlásky Œ je důležité, protože při jeho nedostatku by došlo ke zkreslení kvality obou hlásek a tím k záměně s otevřeným či zavřeným E, tedy nezaokrouhlenou podobou této hlásky.

Vokál [ø] je označován jako ústní přední a zaokrouhlená samohláska. Tento vokál je opět napjatý, což je patrné na činnosti rtů, které jsou zřetelně vyšpulené a vysunuté dopředu. Během výslovnosti je jazyk v nižší poloze a čelisti nejsou moc otevřené.

Francouzské otevřené [œ] je ústní samohláska, u které rty nejsou tak zaokrouhlené jako při [ø]. Navzdory tomu rty stále zůstávají vysunuté dopředu. Při artikulaci tohoto vokálu je důležitá otevřenost čelistí a širší ústní i retní průchod. Podoba jazyka je v tomto případě méně vyklenutá.

Grafické znázornění této samohlásky je *œ, eu, œu*. Ve slovech jako je *jeu, baigneuse, bœufs, Dieu, vendeuse* či *Montequieu* nalezneme francouzské [ø]. Příkladem slov, ve kterých se vyskytuje samohláska [œ] budiž slova *neuf, cœur, peuple* nebo třeba *Rutebeuf*.¹³

Samohláska E: [e], [ɛ]

Francouzské E se rozlišuje na otevřenou samohlásku [ɛ] a zavřenou samohlásku [e]. Pro zjednodušení se výslovnost otevřeného [ɛ] dá připodobnit k artikulaci francouzské samohlásky

¹² FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 56-57.

¹³ Tamtéž, s. 60.

[a] a artikulace samohlásky [e] se poté podobá francouzské ústní samohlásce [i]. V obou případech je ale nutné artikulačně odlišit zavřenou samohlásku [e] od otevřené samohlásky [ɛ]. Ani jedna podoba se však nekryje s českou samohláskou [e].

Zavřené [e] je přední nezaokrouhlený vokál. Napjatost se i zde výrazně projevuje. Přestože se přirovnává tato samohláska k vokálu [i], tak koutky úst v tomto případě nejsou tak nápadně zaostřeny, hrot jazyka se dotýká zadní stěny dolních řezáků, jazyk má vyklenutý tvar a hřbet jazyka je posunut dozadu. Tím se vytváří určitá vzdálenost mezi patrem a jazykem.

Ústní otevřená nezaokrouhlená samohláska [ɛ] se vyslovuje takzvaně s úsměvem. Znamená to, že při artikulaci jsou ústa otevřená a koutky napjaté. Jazyk je oproti [e] v nižší poloze, a dokonce i prostor mezi jazykem a patrem je větší. I tady má napjatost svou důležitost, protože díky ní se zplošťuje masa jazyka a posouvá se směrem dozadu.

Samohlásku E graficky označujeme písmeny či kombinacemi *e, é, è, ê, ai, ei, ey*. Otevřené [ɛ] nalezneme v příkladných slovech jako je *bref, près, fenêtre, lait, neige, jockey*. Naopak ve slovech *marcher, nez, mes, quai, thé* nebo *écouter* se vyskytují zavřené samohlásky [e].¹⁴

Samohláska *e caduc* [ə]

Tento ústní vokál je dle autorů Kaneman-Pougatch a Pedoya-Guimbretière (1991, s. 26) označován takto: „[ə] je *hluboký, labializovaný, lehce napjatý a v některých jazycích neexistující*.“¹⁵ Samohláska [ə] však není v pracích francouzských fonetiků definovaná jednotně a často ji nalezneme pod různými názvy odvozenými od realizace této samohlásky v mluvené francouzštině, například *schwa, e muet, e instable, e intermittent*¹⁶, ale objevují se i další pojmenování jako *e potentiel* nebo *e féminin*.¹⁷ Žádný název však není plně vyhovující.¹⁸

Výslovností se tato samohláska nejvíce podobá krátkému otevřenému [œ], postavením ve francouzském vokalickém systému se však od všech samohlásek výrazně odlišuje. V některých případech je samohláska [ə] vyslovovaná jen náznakově, někdy naopak zcela mizí.

¹⁴ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 51-53.

¹⁵ Přeloženo z: KANEMAN-POUGATCH, Massia a Élisabeth PEDOYA-GUIMBRETIERE. *Plaisir des sons*. Paris: Didier, 1991, s. 26

¹⁶ DOHALSKÁ, Marie a Olga SCHULZOVÁ. *Fonetika francouzštiny*. Vyd. 3., rozš. Praha: Karolinum, 2008, s. 109.

¹⁷ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 74.

¹⁸ HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, s. 85.

Důsledně se ale *e caduc* vyslovuje při recitaci veršů, v textech písní nebo při přednesu umělecké prózy. Podle realizace této hlásky Francouz dokáže poznat, zda se jedná o rodilého mluvčího nebo o cizince. Výslovnost tohoto vokálu totiž stojí výrazné artikulační úsilí, tudíž dělá českým jedincům často problém.

Diferenciace samohlásky [ə] se zakládá především na pozici tohoto vokálu v rytmické skupině. Rozlišujeme tedy *e caduc* na začátku rytmické skupiny, uprostřed rytmické skupiny a v koncové slabice slova. *E caduc* se na začátku rytmické skupiny většinou nevyslovuje, předchází-li této samohlásce pouze jedna vyslovená souhláska. Kromě toho sem spadají některé výjimky a spojení začínající jednoslabičnými *je, ne, le, ce, me, se*, kde už hrají roli i ostatní faktory, jako kupříkladu tempo výslovnosti. *E caduc* je zpravidla uprostřed samohlásky rovněž nevyslovováno, pokud mu předchází jedna vyslovená souhláska. Výjimku tvoří slova, ve kterých je *e caduc* před spojením polokonsonantickým. Nikdy se ale nevyslovuje ve spojení s *h-aspiré*. Naopak *e caduc* je vysloveno, pokud mu předchází dva vyslovené konsonanty. *E caduc* na konci slova se zpravidla nevyslovuje a plní především funkci označení plné výslovnosti předcházející souhlásky. Výjimku netvoří tato samohláska ani na konci slova a *e caduc* není vyslovené, když po ní následuje počáteční souhláska slova dalšího. *E caduc* však nedůsledně vysloveno bývá, pokud mu předcházejí dva vyslovené konsonanty.¹⁹

Mezi příklady slov, ve kterých se vyskytuje vyslovované labializované [ə], patří *dehors, gouvernement, appartement, demain, mercredi, autrement, librement* či v zájmenu *le*, např. *dis-le!* Slova, ve kterých se [ə] nevyslovuje, jsou například *vite, changement, promenade, rapidement nebo rarement*.²⁰

1.2.2. Nosové samohlásky

Druhým typem francouzských samohlásek jsou takzvané nosovky. Ohnesorg (1965, s. 53) se k těmto samohláskám vyjadřuje následovně: „*Francouzské nosovky jsou pro nás (a také většinu cizinců) nejobtížnější částí francouzské výslovnosti, a to proto, že v češtině nic podobného nemáme.*“ Nosovými samohláskami se však neodlišuje

¹⁹ POLICKÁ, Alena. E-caduc v koncové slabice slova. *Fonetika francouzštiny* [online]. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2022-08-24]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2009/FJIA007/um/ff/ch03s04s03.html>

²⁰ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 75-77.

francouzština pouze od češtiny, ale různí se tak kromě portugalštiny a polštiny i od ostatních evropských jazyků.²¹

Ve francouzštině rozeznáváme celkem 4 nosové samohlásky. Jedná se o samohlásky [ɛ̃], [ã], [õ], [œ̃], které se od ústních vokálů odlišují tím, že při produkci zvuku prochází vzduch nejen ústy, ale současně i nosem. Je však nutno zdůraznit, že rezonanční proud procházející ústy převládá. V opačném případě by došlo k huhňavé výslovnosti a Francouz by mohl mít problém s porozuměním. Ovšem je podstatné zdůraznit, že tyto samohlásky mají výhradně vokalický charakter, a proto je nežádoucí, aby při výslovnosti nosových samohlásek zazněla souhláska [n] či [m]. Tyto souhlásky slouží čistě ke grafickému označení nosovosti předcházející samohlásky.

Ne vždy však souhláska N či M před nebo po samohlásce musí znamenat nasalizaci. Je proto nutné rozpoznat, kdy se o nosovku jedná. Existují pouze tři případy, ve kterých jde skutečně o nosovou samohlásku. V prvním případě hovoříme o nosovce, pokud se ve slově vyskytuje pořadí hlásek v podobě samohlásky, souhlásky N nebo M a poté jakékoliv další souhlásky. Příkladem je běžné a frekventované slovo *lundi*. Ve druhém případě je pořadí hlásek změněno na samohlásku, po které následuje souhláska N či M a finální konsonant, který není vysloven. Příkladem budiž slovo *pont*. A v posledním případě mluvíme o nosovém vokálu, pokud je ve slově samohláska a finální souhláska N nebo M. Za příklad lze považovat slovo *bon*. Naopak nikdy se nejedná o nosovou samohlásku, pokud se ve slově vyskytuje samohláska, kterou doprovází souhláska N či M a končí jakoukoliv samohláskou. V takovém případě je N nebo M vyslovované. Mezi příklad této varianty patří slovo *timide*.²²

Stejně jako u ostatních samohlásek ve francouzštině hraje důležitou roli napjatost i u nosových vokálů. Kromě napjatosti je velice důležitým termínem, spjatým s nosovkami, opozice. Nosové samohlásky totiž stojí v opozici k daným ústním samohláskám, což je potřeba z funkčního hlediska mít na paměti. Nosová samohláska [ɛ̃] je v opozici s ústní samohláskou E, ústní samohláska A je v opozici s nosovou samohláskou [ã]. Nosovka [õ] je v opozici s ústní samohláskou O a v neposlední řadě i samohláska [œ̃], jež je v opozici s ústním œ.

Samohláska [ɛ̃]

Samohláska [ɛ̃] stojící v opozici s ústním vokálem E je charakterizovaná jako nosová nezaokrouhlená polootevřená přední samohláska. Po artikulační stránce se dá říct, že mezi

²¹ WALTEROVÁ, Henriette. *Francouzština známá i neznámá*. Praha: Jan Kanzelsberger, 1993, s. 166.

²² LÉON, Monique. *Exercices systématique de prononciation française*. Paris: Hachette et Larousse, 1964, s. 21.

nosovou samohláskou [ɛ̃] a ústní samohláskou [ɛ] je veliká podobnost. Menší rozdíl je v postavení jazyka, který je při artikulaci nosové samohlásky [ɛ̃] v nižší pozici. Velký rozdíl však tvoří postavení měkkého patra. Měkké patro otvírá průchod do dutiny nosní díky tomu, že je spuštěno dolů a umožňuje tak výdechovému proudu projít. Kromě napjatosti jsou důležitými prvky u artikulace této samohlásky otevřenost a nazálnost, jež je potřeba zachovat během celého artikulacího trvání samohlásky [ɛ̃].

Pro nosovku [ɛ̃] je spolu s ústní samohláskou E typické, že mají největší počet grafických znaků a spojení. Grafické označení této nosové samohlásky je pestré, patří sem kombinace *im, in, î, ym, yn, aim, ain, eim, ein, en* a *ien*.²³ Nejčastější je ale grafické spojení *in* a *im* před souhláskou nebo na konci slova. Příkladem budiž slova *fin, intact, impossible* či *simple*. Ostatní kombinace nalezneme ve slovech *symbole, demain, saint, peinture, faim* nebo *Reims*.²⁴

Samohláska [ɑ̃]

Zadní nosová samohláska [ɑ̃] je hodně zaokrouhlená. Právě z artikulace této samohlásky lze odvodit, že se jedná o labializovanou samohlásku, protože čelisti jsou blíže u sebe, retní otvor utváří malý prostor k průchodu vzduchu a rty jsou lehce našpulené dopředu. Samotná výslovnost se poté váže na zadní ústní samohlásku [ɑ], protože vyjma měkkého patra mají téměř stejné postavení mluvidel. Měkké patro zaujímá prakticky vodorovnou polohu, pouze čípek je svěřen dolů. Stejně jako u nosovky [ɛ̃] je i zde umožněn průchod výdechového proudu díky plně otevřenému prostoru do dutiny nosní. Hřbet jazyka je v tomto případě plochý.

Grafické znázornění této nosové samohlásky není tak pestré jako v předchozím případě, zároveň ale není tak chudé jako u samohlásky [õ] nebo [œ]. Řadíme sem kombinace *an, en, am, em, aen, aon, ean, aën*. Za nejběžnější kombinace jsou označovány *an* a *en*. Typickými příklady se zmíněnými kombinacemi jsou slova *quand, dent, chambre, paon* či *tempête*.²⁵

Samohláska [õ]

Dohalská (2008, s. 121) samohlásku [õ] charakterizuje jako: „*Francouzské [õ] je zadní zaokrouhlená poměrně zavřená nosová samohláska, kterou vyslovujeme s výraznou labializací.*“ Je proto potřeba vyzdvihnout, že pro korektní výslovnost této nosovky je důležitá

²³ DOHALSKÁ-ZICHOVÁ, Marie. *Základy fonetiky francouzštiny*. Praha: SPN, 1974, s. 49-50.

²⁴ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 66.

²⁵ Tamtéž, s. 67.

úplná nazalita a pořádné zaokrouhlení rtů. Při artikulaci má jazyk vyklenutý tvar a stejně jako u ostatních nosových samohlásek je zcela otevřen průchod výdechového proudu do nosní dutiny.

U nosové samohlásky [õ], která stojí v opozici s ústní samohláskou O, najdeme pouze dvě grafická označení. Těmi jsou kombinace *on* a *om*. Velmi zřídka se setkáme ještě s kombinací *un* či *um*. Nosovku [õ] můžeme nalézt ve slovech *oncle*, *bon* či *complet*.²⁶

Samohláska [œ]

Je známo, že nosová přední zaokrouhlená samohláska [œ] se výslovností velice podobá již zmíněné nosové samohlásce [ɛ̃]. Tato samohláska má však oproti ostatním třem nosovým vokálům rozdílné postavení. Jak uvádí Dohalská (1974, s. 49): „Z hlediska funkčního existuje jen velmi málo skutečných protikladů, v kterých by se samohláska [œ] uplatňovala jako výrazný samostatný foném.“ Dále dodává, že kvůli takto malému funkčnímu zatížení došlo časem k tomu, že v dnešní běžné výslovnosti se nahradila tato labializovaná samohláska přední nelabializovanou samohláskou [ɛ̃]. Z pohledu korektní fonetiky je však výhodnější umět rozlišovat a rozpoznávat všechny čtyři nosové samohlásky.

Během artikulace této samohlásky mají mluvidla podobné postavení jako při artikulaci její opoziční ústní samohlásky [œ]. Drobný rozdíl je v tom, že při výslovnosti nosovky [œ̃] je jazyk plošší. I v tomto případě je umožněna nazalita, protože je průchod do dutiny nosní otevřen.

U nosové samohlásky [œ̃] nenajdeme mnoho variant grafického označení. Nejběžněji narazíme na spojení *un*, méně často na *um* či *eun*. Pro vhodné zobrazení užití tohoto vokálu v praxi mohou sloužit slova jako *un*, *aucun*, *commun* nebo *parfum*.²⁷

²⁶ FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 67.

²⁷ Tamtéž, s. 67.

2. České samohlásky

Samohlásky hrají v českém souboru hlásek stěžejní roli, protože jsou důležité nejen pro srozumitelnost, ale i stylovou charakteristiku projevu. Hůrková-Novotná (1995, s. 17) zároveň charakterizuje vokály jako: „*Samohlásky jsou jádrem vyznění slabiky, nositelkami tónové kvality a estetického vyznění mluveného slova vůbec.*“ Oproti samohláskám v jiných jazycích, jako například francouzštině, je podoba českých samohlásek relativně ustálená, proto sousední souhlásky nebo pozice ve slově na ně nemá téměř žádný vliv. České vokály jsou označovány za ústní, neutrální a nijak zvlášť napjaté.

2.1. Výslovnost českých samohlásek

České samohlásky jsou mezi sebou dobře artikulačně rozlišitelné. Vždy se tyto vokály ve všech slabikách slova vyslovují plně. Během artikulace českých vokálů je nejzásadnější pohyb a poloha jazyka. Avšak mezi další aspekty, které ovlivňují zvuk samohlásky, patří tvar retní štěrbiny a postavení měkkého patra. Měkké patro je totiž při artikulaci českých vokálů zvednuto a průchod do dutiny nosní je uzavřen.²⁸

Ve spisovné češtině se setkáme pouze s dvěma stupni kvantity vokálu, těmi jsou krátkost a délka. Délka samohlásky plní v českém jazyce funkci jak ze stránky lexikální, tak ze stránky morfologické. Pokud se na to podíváme z čistě funkčního hlediska, tak díky krátké či dlouhé artikulaci vokálu dochází k rozlišení foneticky stejných slov a tvarů téhož slova.

Příkladem slov, ve kterých mění délka samohlásky význam, budiž výrazy *vida – vídá*, *dráha – drahá*. Naopak změny tvaru slova si lze všimnout ve slovech *lidi – lidí*.²⁹ Tímto se výrazně odlišuje čeština od francouzštiny, kde délka vokálu nemá v dnešní době funkci téměř žádnou.

2.2. Systém českých samohlásek

Systém samohlásek v českém jazyce je v porovnání s francouzským jazykem velice jednoduchý, protože v něm nalezneme pouze pět fundamentálních vokálů, které se obvykle vyskytují téměř ve všech jazycích. Jedná se o samohlásky A, E, I, O, U. Tyto samohlásky se od

²⁸ KRČMOVÁ, Marie. *Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, s. 115.

²⁹ HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, s. 67.

sebe odlišují nejen kvantitou, ale i kvalitou. Jak již bylo zmíněno, české vokály se dají označit za neutrální. Právě neutralita má vliv na diferenciaci celého českého samohláskového systému, protože vokály v něm nejsou ani zavřené, ani otevřené, ani povolené, ani napjaté.

Oproti francouzštině nenalezneme v českém vokalickém systému nosové samohlásky, dutina nosní se totiž vůbec nepodílí na artikulaci ani jednoho z pěti českých vokálů. Český samohláskový systém vychází především z polohy jazyka a postavení rtů. Dle horizontálního posunu jazyka se diferencují české vokály na přední, střední a zadní. Na základě vertikálního posunu jazyka rozdělujeme samohlásky v českém jazyce na nízké, středové a vysoké a podle postavení rtů se dělí na zaokrouhlené a nezaokrouhlené. Nutno dodat, že samohlásky zadní jsou artikulovány se zaokrouhlenými rty, zatímco při výslovnosti přední a střední samohlásky jsou rty nezaokrouhlené.

Samohláska A: [a], [a:]

Vokál A je v češtině označován za střední, nízkou a nelabializovanou samohlásku. Při artikulaci této samohlásky jsou ústa zřetelně otevřena, rty jsou však v tomto případě pasivní, protože se na artikulaci tohoto vokálu nepodílejí. Čelistní úhel je výrazně rozevřený. Poloha jazyka je nízká, hřbet jazyka zploštěný a měkké patro je ve zdvižené poloze.

Dlouhá i krátká forma tohoto vokálu si je, kromě délky trvání, velice podobná. Při bližším zkoumání však narazíme i na drobné odlišnosti v samotné artikulaci a akustice. Během výslovnosti samohlásky [a:] jsou totiž ústa a čelisti otevřenější, dutina ústní je objemnější, jazyk je více svalově napjat a nachází se v nižší poloze. Po akustické stránce má samohláska [a:] hlubší tón, protože dutina ústní a hrdelní jsou téměř v rovnováze.

Příklad, ve kterém nalezneme krátkou samohlásku [a], je slovo *pata* nebo *sad*. Dlouhé [a:] je například součástí slov *pátek*, *málo* nebo *dělá*.³⁰

Samohláska E: [e], [e:]

České E je přední, středová, nelabializovaná a neutrální samohláska. Neutrální je z toho důvodu, že v klasické podobě není ani zavřená, ale ani otevřená. V posledních letech se však samohláska E díky své značně otevřené podobě kvalitativně hodně blíží samohlásce A.³¹ Vokál

³⁰ HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, s. 69.

³¹ HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 19.

E se artikuluje s úzkou retní štěrbinou a mírně rozevřenými čelistmi. Během výslovnosti vokálu E dochází v porovnání s vokálem A ke zmenšení objemu dutiny ústní, protože se jazyk posouvá do přední části ústní dutiny a špička jazyka se opírá o dolní řezáky. Hřbet jazyka je vyklenutý a měkké patro je ve zdvižené poloze.

U [e:], tedy dlouhé podoby samohlásky E, dochází k výraznějším artikulačním znakům. Pohyby jazyka jsou zřetelnější, proto je samohlásky [e:] o něco užší. Přesto však stále spadá do neutrálních samohlásek.

Mezi příklady slov, ve kterých se nachází krátká samohlásky [e], patří slova *vede, pole* nebo *město*. Příkladem slova s dlouhým [e:] budiž *délka* či *dobré*.³²

Samohláska I: [i], [i:]

Samohláska I je dle Romportla (1989, s. 57) definovaná takto: „*Obě české i-ové samohlásky, krátké i dlouhé, jsou shodně klasifikovány jako přední a vysoké, nelabializované.*“ Dále dodává, že mezi samohláskou [i] a [i:] existuje kvalitativní rozdíl, protože [i] je o něco otevřenější, zatímco [i:] je zavřenější. Obě samohlásky se přesto svou zvukovou podobou v nenormativní výslovnosti podobají českým samohláskám [e] a [e:].³³ Při primární výslovnosti vokálu E je retní štěrbinou úzká, čelisti jsou skoro sevřené, špička jazyka se téměř dotýká spodních řezáků, hřbet jazyka se nachází v poloze blízké paterní klenby a měkké patro je v poloze zdvižené. Finálním artikulačním výsledkem je tón českého [i], jež je velice ostrý. Ani tak ale nedosahuje vysoké ostrosti francouzského [i].

K výrazněji projeveným znakům již zmíněné artikulace dochází u samohlásky [i:], která by se dala považovat za ještě užší variantou samohlásky [i]. Ani zde však není přesažena maximální mez neutrální samohlásky [i:].

Za příklad slova s krátkým [i] lze považovat *viděti* a *byli*. Dlouhé [i:] nalezneme ve slovech *bílý* a *mlýn*.³⁴

³² HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, s. 70.

³³ HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 19.

³⁴ HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, s. 70.

Samohláska O: [o], [o:]

Obě formy samohlásky O jsou středové, zadní a labializované. V českém jazyce se s krátkou podobou této samohlásky setkáme běžně v domácích slovech. S dlouhým [o:] je to však naopak. Najdeme ho převážně ve slovech cizího původu nebo v expresivních pojmenováních.³⁵ Pro správné vyslovení této samohlásky musí být rty zaokrouhleny a mírně vyšpulené, čelistní úhel lehce otevřen, měkké patro ve zdvižené poloze, špička jazyka směřující dolů a hřbet jazyka zvednutý.

Při výslovnosti [o:] je důraz kladen především na vyzdvižení již zmíněných artikulačních znaků. Dojde opět ke zúžení samohlásky, což se projeví sblížením čelistí a zkrácením otvoru retního.

Krátkou podobu samohlásky O nalezneme v příkladech *voda, oko* a *olovo*. Naopak dlouhá samohláska [o:] je součástí slova *móda*.³⁶

Samohláska U: [u], [u:]

Pro české vokály [u] a [u:] je charakteristické, že se jedná o vysoké, zadní a labializované samohlásky. Mezi artikulační prvky vokálu U patří zaokrouhlené a výrazně vyšpulené rty, skoro uzavřený čelistní úhel a vyzdvižené měkké patro. Jazyk je posunutý dozadu, špička jazyka směřuje dolů a hřbet jazyka je přiblížený k zadní části tvrdého patra.

Ani dlouhá samohláska [u:] není výjimkou a dochází u ní ke zvýraznění již uvedených artikulačních znaků. Tento vokál má opět užší formu a vyslovuje se větším sblížením rtů, čelistí a jazyka s paterní klenbou. Vzhledem k artikulačním charakteristikám samohláska [u:] obdobně jak ostatní české samohlásky spadá do samohlásek zcela neutrálních.

Existuje mnoho slov, ve kterých se vyskytuje jak krátká, tak dlouhá podoba samohlásky U. Příkladem budiž slova *bude, ucho, nesu, půda, úzký* či *vůbec*.³⁷

³⁵ ROMPORTL, Milan. *Základy fonetiky*. 2/1 vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 58.

³⁶ HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, s. 71.

³⁷ Tamtéž, s. 71.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíle praktické části

Praktická část této bakalářské práce se zabývá problematikou komplexní výslovnosti samohlásek ústních a nosových. Z výčtu ústních vokálů je pozornost soustředěna zejména na korektní výslovnost francouzských samohlásek [i], [y], [u]. Hlavním cílem této části je zjistit, jaké francouzské samohlásky dělají žákům po prvním roce studia francouzštiny při vyslovování největší problém, zda je pro žáky výslovnostně nejproblematictější trojice ústních vokálů [i], [y], [u], jak předpokládáme, jaká je pravděpodobná příčina nesprávné výslovnosti některého z vokálů a zda má na výslovnost vliv pravidelný kontakt s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písni. Z metodického hlediska je stanoveným cílem pomocí dostupných výzkumných metod potvrdit či vyvrátit vytyčené hypotézy, na nichž je výzkumná část založena.

2. Výzkumné metody

Pro výzkumnou část byly stanoveny celkem tři hypotézy. Jedná se o kvantitativní metodu výzkumu, která vychází jak ze studií, tak i z vlastních zkušeností.³⁸ Verifikace či falzifikace hypotéz se uskuteční prostřednictvím tří rozlišných metod. První vybranou výzkumnou metodou budiž analýza četby žáků předem připraveného textu, druhá metoda zahrnuje dotazníkové šetření pro žáky a poslední metodou je strukturovaný rozhovor s vyučujícími žáků.

Z výzkumného problému byly formulovány tři hypotézy:

Hypotéza 1: Ve výslovnosti francouzských samohlásek dělá žákům největší problém výslovnost ústních samohlásek [i], [y], [u].

Hypotéza 2: Ze třech ústních samohlásek [i], [y], [u] mají žáci větší problém s výslovností samohlásky [y] než s výslovností samohlásek [i], [u], protože tuto samohlásku neznají ze svého mateřského jazyka.

Hypotéza 3: Žáci, kteří přicházejí pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček, dosahují lepších výsledků ve výslovnosti ústních samohlásek [i], [y], [u] než ostatní žáci.

³⁸ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6, s. 50.

3. Charakteristika výzkumného souboru

Místem zvoleným pro výzkum této bakalářské práce se staly dvě školy, jež jsou situovány v Hradci Králové. Obě školy jsou víceletá gymnázia, na kterých je vyučován francouzský jazyk: Gymnázium Boženy Němcové (státní šestileté gymnázium) a Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína (církvní osmileté gymnázium).

Výzkum proběhl na začátku školního roku v září roku 2022. Tento termín byl vybrán záměrně, aby měli všichni zkoumaní žáci ukončený předešlý první rok studia francouzštiny a každý tak měl stejné podmínky k výzkumu. Výzkumu se zúčastnily celkem tři třídy žáků a u všech se podařilo výzkum provést v nejbližším možném čase po zářijovém nástupu do školy.

Výzkumný vzorek tvořili žáci tří tříd ze dvou zmíněných hradeckých gymnázií, kteří absolvovali studium jednoho roku francouzského jazyka na své škole. Mezi zkoumanými třídami je věkový rozdíl jednoho roku. Ten byl zvolen záměrně, aby se zjistilo, zda má i věk vliv na porozumění, pochopení a správné užívání francouzské výslovnosti.

V celkovém počtu se výzkumu zúčastnilo 34 žáků. Z toho 14 žáků (13 let) pochází z tercie, tedy 8. třídy, Biskupského gymnázia Bohuslava Balbína a 20 žáků (14 let) je ze dvou paralelních tříd sekundy Gymnázia Boženy Němcové. Právě díky větší početnosti žáků francouzštiny v 9. ročníku na této škole bylo umožněno výzkumnou část provést ve dvou paralelních třídách v počtech po 7 a 13 žácích.

Kromě žáků se na výzkumu významně podílely i jejich vyučující francouzského jazyka, které plnily roli respondenta, účastnily se strukturovaného rozhovoru a odpovídaly na předem položené otázky týkající se problematiky francouzských ústních samohlásek. Jednalo se o dvě vyučující z Gymnázia Boženy Němcové a jednu vyučující z Biskupského gymnázia Bohuslava Balbína.

4. Analýza výzkumných metod

4.1. Četba textu

Analýza četby předem připraveného textu je metodou výzkumu, ve které hrají hlavní roli žáci. Ti byli v den výzkumu po jednom zváni do kabinetu vyučujícího, kde se seznámili s textem a následně text přečetli. Četba žákovi zabrala v průměru 45 vteřin a byla s jejich souhlasem nahrána pro pozdější zpracování.

Text vybraný k četbě pro žáky byl převzat z učebnice *C'est parti!*. a byl zvolen tak, aby v něm bylo zastoupeno větší množství zkoumaných vokálů. Při selekci textu byla rovněž brána v potaz i jazyková úroveň žáků, proto byla zvolena učebnice francouzského jazyka na

úrovni A1. Text pro žáky zní následovně: „*Je suis une personne très active. Parfois, je sors courir le matin et le soir, je participe au cours de peinture ou bien je fais du sport. Maintenant, je fais du judo trois fois par semaine. Je réserve le samedi pour ma famille et mes amis, pour aller au cinéma ou pour sortir ensemble.*“

Analýza této části výzkumu je založená na tabulce, ve které se nachází všechny transkribované vokály vyňaté z textu určenému k četbě. Výkon četby žáků je následně hodnocen pod transkribovanými vokály v tabulce buď značkou odškrtnutí nebo křížkem. Znak ✓ v tabulce značí správné přečtení samohlásky, znak × oproti tomu označuje chybně přečtený vokál. Níže pod tímto textem je uvedena vzorová tabulka s výsledky, ve které je vidět zpracovaná analýza nahrávky četby žáka 1. Všech 34 tabulek s analýzou četby každého žáka se nachází v přílohách práce.

Tabulka 1: Analýza četby žáka 1

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ɛ̃]	[e]	[ə]
×	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ɛ̃]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	✓
[ə]	[u]	[ɛ̃]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ɛ̃]	[ə]	[ũ]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	×	×	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ũ]	[ũ]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Obrázek 1: Vzorová tabulka analýzy četby žáka 1

4.1.1. Výsledky analýzy četby textu

Na základě výsledků analýzy četby žáků lze vyvodit závěry o nejčastějších chybách vyslovených při četbě textu. V první větě „*Je suis une personne très active.*“ žáci chybovali opětovně ve dvou případech, prvně se jedná o vokál U ve slově *une*, které bylo téměř pokaždé chybně čtené jako [u], nikoliv jako [y]. Druhou nejproblematictější samohláskou této věty je francouzské e *caduc* ve slově *active*. Právě koncová samohláska E, jež by v našem případě vyslovena být neměla, činila žákům veliké potíže a v naprosté většině případů ji žáci vyslovili jako české [e].

„*Parfois, je sors courir le matin et le soir, je participe au cours de peinture ou bien je fais du sport.*“ Značná délka tohoto souvětí přinesla i větší množství výslovnostních chyb. Jednou z velmi frekventovaných chyb v první části tohoto souvětí bylo špatné přečtení členů *le*, ve kterých se žáci opět potýkali se samohláskou *e caduc*, jež byla znovu většinou čtená jako české [e]. Hned v následujícím slově *matin* se objevil problém, který spočíval v tom, že pro většinu žáků byla velmi výslovnostně obtížná nosová samohláska IN, kterou žáci zcela opomíjeli a četli ji nenosově jako [in]. Ve druhé polovině věty je třeba se zaměřit na slovo *peinture*. V tomto slově se problém vyskytl hned ve dvou vokálech, a to v nosové samohlásce EIN, kterou žáci často vyslovovali jako [ejn] a v ústní samohlásce U, jež vyslovovali jako francouzské [u]. Totožný problém se samohláskou U nastal i v dělivém členu *du*. V několika případech jsme se setkali i s tím, že žáci nezvládali výslovnost samohlásek AU. Žáci je totiž nepřčetli jako francouzské [o], nýbrž jako [au].

„*Maintenant, je fais du judo trois fois par semaine.*“ V této větě bylo problematické hned první slovo *maintenant*. Chybu ve čtení tohoto slova udělali žáci jak v nosových samohláskách, tak ve vokálu *e caduc*. Další samohláskou, která žákům činila potíže, byla francouzská ústní samohláska U ve slovech *du* a *judo*. Většinou byl tento vokál přečtený jako francouzská ústní samohláska [u].

V posledním souvětí „*Je réserve le samedi pour ma famille et mes amis, pour aller au cinéma ou pour sortir ensemble.*“ žáci nechybovali příliš jednotně. Opakovaně však docházelo k výslovnostní chybovosti ve slovech *le* a *samedi*. V obou případech se jedná o stejný problém s chybným přečtením francouzského němého E. Na konci zmíněného slova *samedi* se setkáme se samohláskou I, jež byla v řadě případů vyslovovaná jako české I, nikoliv jako ostré a napjaté francouzské [i]. Posledním větším výslovnostním zádrhelem se stalo slovo *ensemble*, ve kterém si žáci nedokázali dobře poradit s nosovými samohláskami. Nosovky byly mnohokrát čtené jako samohlásky nenosové, většinou jako [en] a [em].

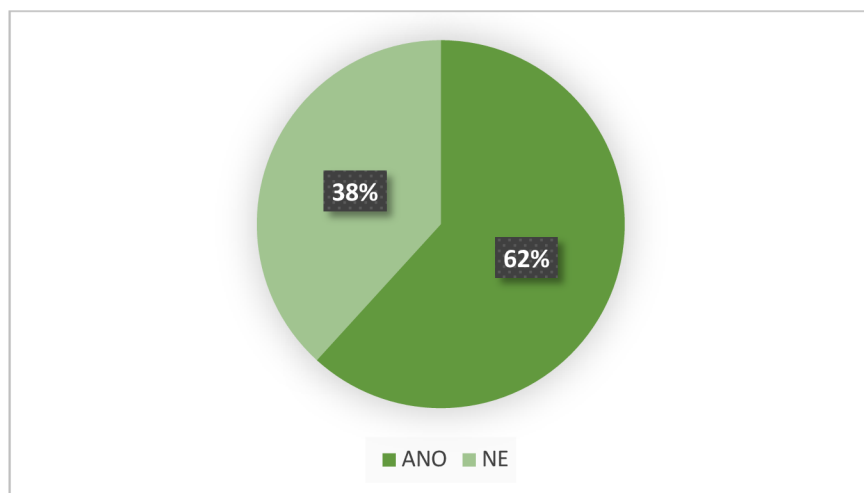
4.2. Dotazník

Dotazníkového šetření se účastnili všichni žáci, kteří byli testováni. Dotazník se skládal z celkem 8 uzavřených otázek vyvozených z hypotéz výzkumu. Žáci měli u každé otázky na výběr ze 2 až 4 odpovědí a zaškrtnout mohli pouze 1 variantu. Dotazník byl žákům rozdán vždy na začátku vyučovací hodiny francouzštiny s jejich vyučujícím a úkolem žáků bylo ho během pár minut vyplnit. Na vyplnění dotazníku měli žáci dostatek času a po jeho dokončení byl dotazník celé třídě sebrán pro následné pozdější zpracování.

4.2.1. Výsledky analýzy dotazníku

Pro zaznamenání výsledků analýzy této části výzkumu byly použity grafy, ve kterých je celkový výsledek dotazníkového šetření žáků zobrazen v procentech. Vyhodnocení dílčích výsledků dotazníku je prezentováno pod grafy.

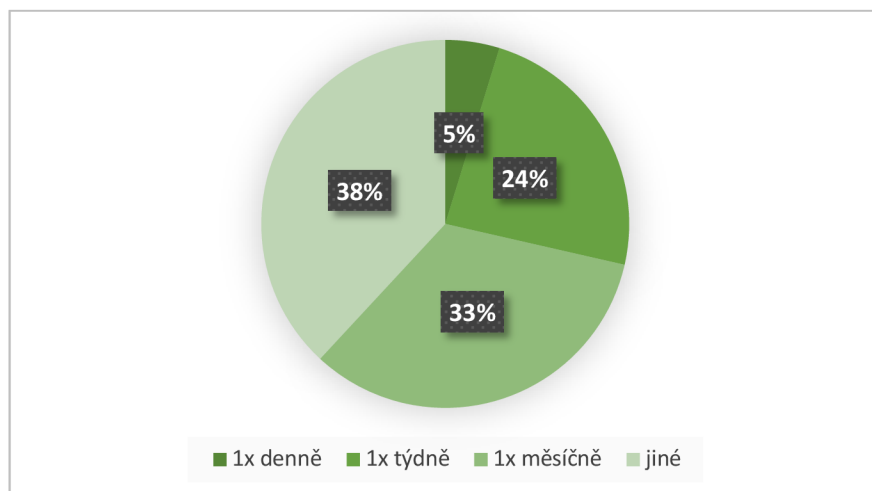
Otázka 1: Přicházíte mimo školu pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček?

Graf 1: Pravidelné mimoškolní přicházení žáků do styku s mluveným projevem ve francouzštině

U první otázky měli žáci na výběr pouze ze 2 možností, a to Ano či Ne. Ukázalo se, že z celkového počtu 34 žáků přes polovinu žáků (62 %) skutečně přichází mimo školu pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček. V přepočtu se jednalo o 21 žáků. Zbýlých 38 % tvořili žáci, jež do styku s mluveným projevem ve francouzštině mimo školu nepřicházejí. Celkově bylo těchto žáků 13.

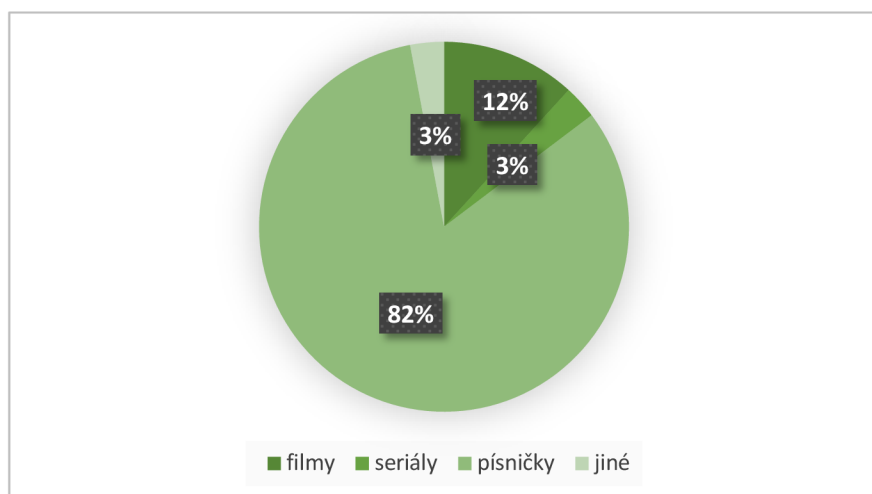
Otázka 2: Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ano, jak často do styku s mluveným projevem ve francouzštině přicházíte?

Graf 2: Frekvence pravidelného přicházení žáků do styku s mluveným projevem ve francouzštině

U této otázky odpovídalo pouze 21 žáků ze 34, a to ti žáci, kteří předchozí otázku zodpověděli možností *Ano*. K první možnosti, tedy *Jednou denně*, se přihlásil pouze 1 žák, což činí 5 % z celku. 5 žáků (24 %) zvolilo možnost *Jednou týdně* a 7 žáků (33 %) zaškrtnulo variantu *Jednou měsíčně*. Zbývá poslední varianta *Jiné*, ke které se přihlásilo 38 % žáků, přepočteno na 8 žáků. Tito žáci však dodatečně uvedli svou frekvenci a jejich varianty zní: „*Jednou za čas si poslechnu nějakou francouzskou písničku; 3x týdně (průměrně); párkrát týdně; záleží jak kdy; někdy několikrát za den a někdy jednou za týden; 1x-2x týdně; 2x týdně; když je hraji v rádiu.*“

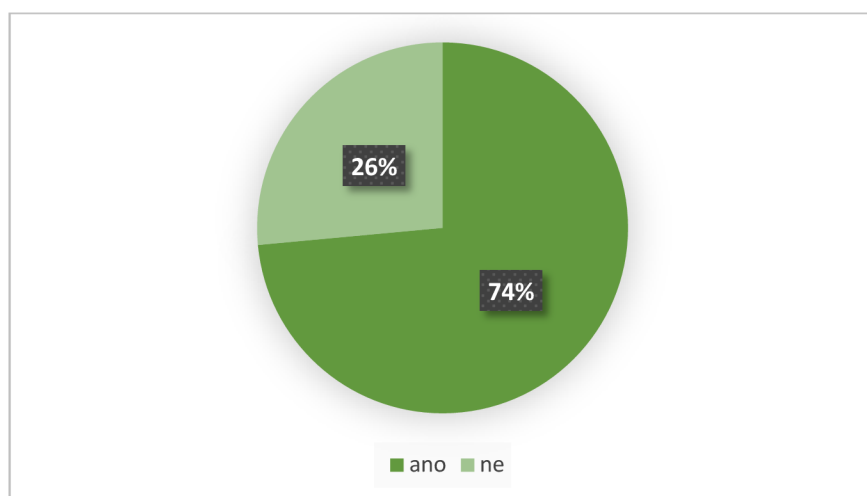
Otázka 3: V jaké podobě se nejčastěji s mluveným projevem ve francouzštině setkáváte?

Graf 3: Nejčastější podoby mluveného projevu ve francouzštině

Otázka 3 obsahovala 4 varianty odpovědi, jednalo se o *filmy, seriály, písničky a jiné*. Výsledky ukázaly, že 4 žáci, neboli 12 % žáků, odpovědělo, že se nejčastěji s mluveným projevem ve francouzštině setkávají v podobě filmů. Naopak seriály vyhledává pouze 1 žák z celkového počtu, což činilo 3 %. Nejčastěji byla zaškrtnutá možnost *Písničky*, a to až v 82 %, což bylo v přepočtu 28 žáků. 1 žák si vybral poslední možnost, u které se zároveň přiznal, že nejčastěji se s mluveným projevem ve francouzštině setkává na sociálních sítích.

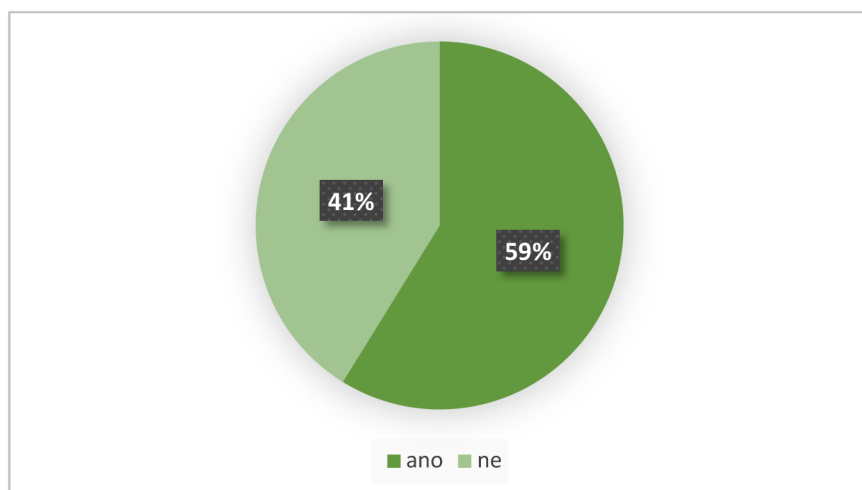
Otázka 4: Myslíte si, že Vám setkávání s mluveným projevem ve francouzštině pomáhá v dosahování lepších výsledků ve výslovnosti?

Graf 4: Zlepšení ve výslovnosti díky pravidelnému setkávání žáků s mluveným projevem ve francouzštině

Tato otázka nabízela pouze 2 možnosti odpovědi. Až 74 %, tedy 25 žáků, odpovědělo, že si myslí, že jim setkávání s mluveným projevem ve francouzštině skutečně pomáhá v dosahování lepších výsledků ve výslovnosti. Zbýlých 9 žáků, což je v přepočtu 26 %, dle výsledků tvrdilo, že jim setkávání s mluveným projevem ve francouzštině nepomáhá v dosahování lepších výsledků ve výslovnosti.

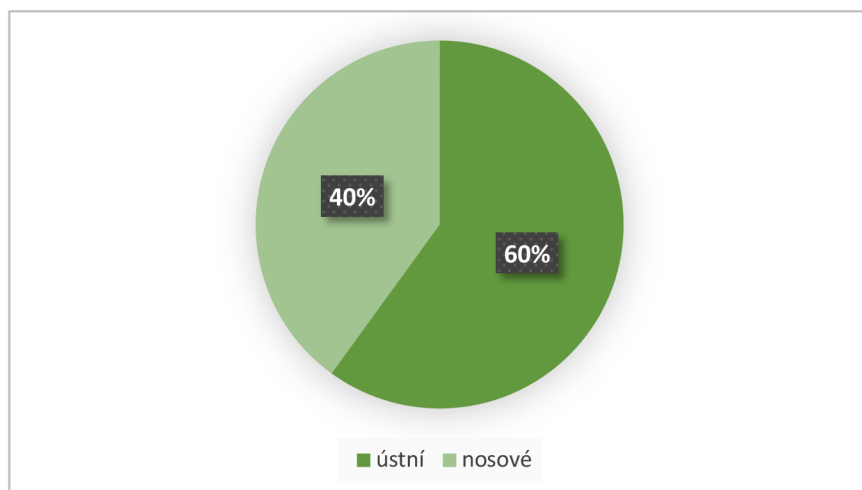
Otázka 5: Dělá Vám problém výslovnost některé francouzské samohlásky?

Graf 5: Problém výslovnosti některé francouzské samohlásky

U této otázky měli žáci na výběr pouze možnost *Ano* nebo *Ne*. První variantu zaškrtnulo 20 žáků, to bylo v přepočtu na procenta 59 %. Více než polovina žáků tedy tvrdila, že si jsou vědomi toho, že jim výslovnost některé francouzské samohlásky dělá obtíž. K možnosti *Ne* se přihlásilo 41 %, což činilo 14 žáků. Téměř polovina zkoumaných žáků si tím pádem myslí, že s výslovností francouzských samohlásek problém nemají.

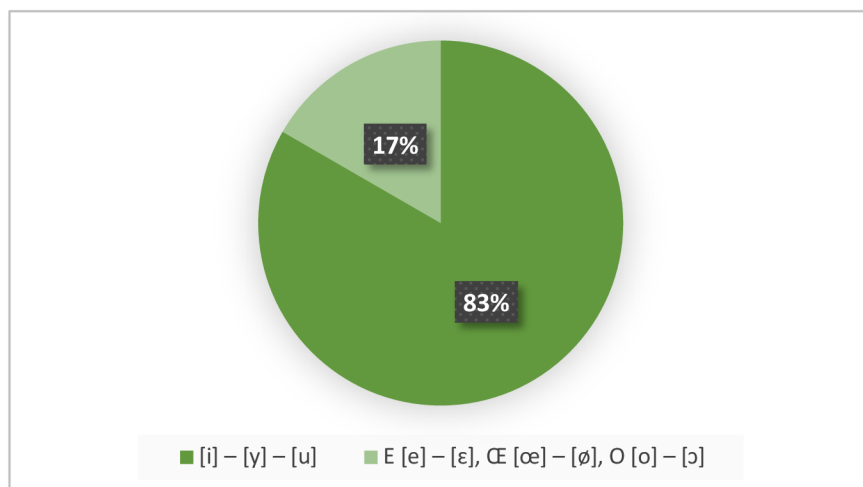
Otázka 6: Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ano, jaké francouzské samohlásky vám dělají ve výslovnosti větší problém?

Graf 6: Problematictější francouzské samohlásky

Na otázku 6 odpovědělo pouze 20 žáků, kteří u předchozí odpovědi označili variantu *Ano*. Odpovědi žáků odhalily, že 60 % z nich má problém s výslovností francouzských ústních samohlásek a zbylým 40 % žáků dělá problém výslovnost vokálů nosových. Převáděno na jedince se jednalo o počty 12 a 8 žáků.

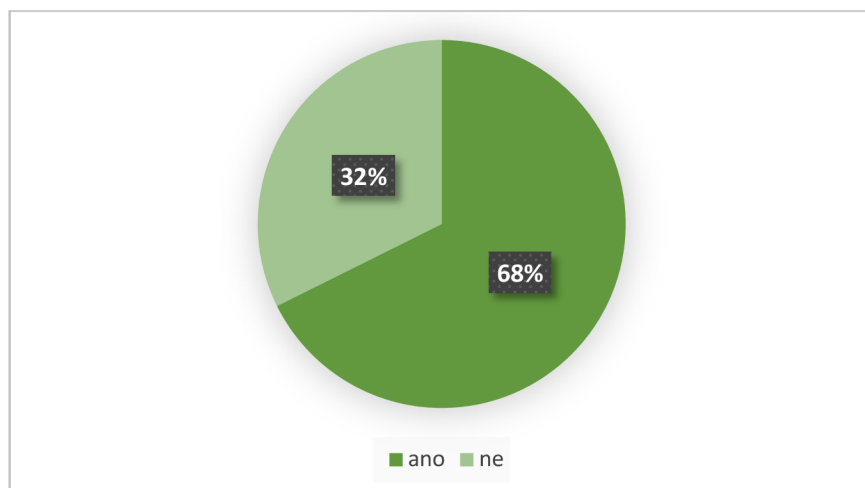
Otázka 7: Pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností a, jaké ústní samohlásky Vám dělají největší problém?

Graf 7: Problematictější francouzské ústní samohlásky

Tato otázka nabízela celkem 3 možnosti. Většina žáků se však přiklonila k variantě první, a tedy že jim největší problém dělá série samohlásek [i], [y], [u]. Jednalo se celkem o 10 žáků, tedy 83 %. Zbylí 2 žáci (17 %) zaškrtnuli, že jim dělala větší problém varianta 2, tedy série ústních samohlásek E [e] - [ɛ], œ [œ] - [ø], O [o] - [ɔ].

Otázka 8: Myslíte si, že ze třech ústních samohlásek [i], [y], [u] Vám dělá větší problém výslovnost samohlásky [y] než výslovnost samohlásek [i], [u], protože tuto samohlásku neznáte ze svého mateřského jazyka?

Graf 8: Problém samohlásky [y] kvůli neznalosti této samohlásky z mateřského jazyka

Poslední otázka nabídla možnost *Ano* či *Ne*. Vidíme, že 23 žáků (68 %) zvolilo možnost *Ano*. Naproti tomu 11 žáků vybralo možnost *Ne*. 11 žáků v tomto případě činilo 32 %.

4.3. Rozhovor

Strukturovaný rozhovor obsahuje 5 otevřených otázek vyvozených z hypotéz výzkumu. Této výzkumné metody se účastnily 3 vyučující francouzského jazyka zkoumaných tříd. Všechny rozhovory proběhly v kabinetech respondentů těsně před nebo po provedení výzkumných metod určených pro žáky a rozhovory byly se souhlasem vyučujících nahrány pro pozdější zpracování.

Výpovědi respondentů byly doslovně přepsány z nahrávek do písemné podoby následovně:

Otázka 1: Jaké francouzské samohlásky si myslíte, že dělají žákům ve výslovnosti největší problém?

Vyučující 1: „Nosové určitě a potom bych řekla zavřený a otevřený E třeba. A takový to [œ], tadyty zvuky no, tak určitě. [R] mně přijde, že není tak úplně zásadní, ale někomu nejde.“

Vyučující 2: „Podle mě je to samohláska [y]. S nosovkami většinou děti problém nemají aspoň teda podle mé zkušenosti“

Vyučující 3: „Samohlásky [y] a [œ].“

Otázka 2: Pokud se zaměříme na ústní samohlásky, které jsou podle Vás pro žáky nejproblematictější?

Vyučující 1: „Tak to [y] určitě, a pak tam jde spíš o pozornost, kdy se říká a kdy ne to [œ]. To zavřený [œ] a otevřený [ɛ] vlastně taky. Vlastně ty aksánový situace, tak tam, no.“

Vyučující 2: „Možná mají problém rozlišit, a je pravda, že v tom nejsem ani tak příliš důsledná, co se týče E ouvert [ɛ] a E fermé [e], takže to je asi ten rozdíl, na který tolik ten důraz nekladu.“

Vyučující 3: Vyučující na tuto otázku neodpověděla, protože se k ní vyjádřila již v otázce předchozí.

Otázka 3: Z jakého důvodu byste řekla, že mají žáci problém s výslovností některých z vokálů, například samohlásky [y]?

Vyučující 1: „Oni si nedovedou asi nejdřív uvědomit, že potřebují špulit tu pusku a smějí se. A s tím to teda pak nejde dohromady. Takže musí se oprostít od toho svého vzhledu nebo jak to říct. Že vlastně vypadají komicky možná. A když potom to přeženeme a zkusíme to společně nějak, tak nějak si z toho udělat legraci, ale musí se soustředit, jinak to nedají žejo,

tak to potom jde. Tam asi jo. My máme na to takový ty jazykolamy nebo básničky, takže tam se to dá natrénovat.“

Vyučující 2: *„Protože se v češtině vůbec nevyskytuje.“*

Vyučující 3: *„To si myslím, že je jenom chyba vyučujícího, že je jako dostatečně nevrací. Protože vysvětlení pusa na U a do toho říct I je jasný, jednoduchý, s tím problém nikdo nemá. A je to jenom o důslednosti už prostě od začátku. Salut, prostě vrátit a říct salut. A zkoušet prostě, dokud to neřeknou správně.“*

Otázka 4: Myslíte si, že žáci přicházejí mimo školu pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček?

Vyučující 1: *„Asi ano, a i mi radí. Třeba, že mají tam a tam seriál nebo písničku, že tohle posloucháme a teď já třeba objevím úplně nové věci. Takhle jsme měli ke konci roku třeba seriál, to bylo na Netflixu a byl tam Omar Sy. Ta detektivní zápletka Lupin. [...]“*

Výpověď vyučující 1 ještě pokračovala, avšak odbočila od výzkumné otázky, proto zde není zaznamenána výpověď celá.

Vyučující 2: *„Spíš nárazově nebo nepravidelně.“*

Vyučující 3: *„Tak kdo chce, tak jo. To záleží asi, to se nedá říct celkově. V seriálech, jo tak teď třeba na Netflixu žejo byl ten Arsène Lupin, na toho koukal skoro každé, si myslím. Filmy, když jsou zase na Netflixu nebo prostě někde dobrý s titulama, tak jo, ale písničky už občas v rádiu taky jsou nějaký francouzský, ale to jsou spíš, řekla bych, jako výjimky nebo minoritně. Jo a pak ty, co chtěj, tak se prostě pouštěj. Ale tady v tom ročníku úplně nevím teda, u sekund, že by za tím někdo šel cíleně. To spíš u těch vyšších ročníků.“*

Otázka 5: Dosahují podle Vás tyto žáci lepších výsledků ve výslovnosti než ostatní žáci?

Vyučující 1: *„Já nevím, jestli jenom výslovnost. Tam se jedná o tu pohotovost spíš. Já to takhle úplně neodlišuju, protože ne každé má to ucho, ale může třeba se domluvit žejo nějak. Takže spíš jakoby mít tu pohotovost, slovní zásobu, možná i tu gramatiku do toho. Pracuje se v kontextu těch vět v těch situacích, ne odděleně to slovo od slova. Co je třeba problém, je, že oni nepoužívají skoro nikdy z kraje automaticky ty členy. Že se učí slovíčko holý a teď jim to pořád musím opakovat. A jestli je lepší člen určitý neurčitý, někdy vlastně ten neurčitý pomůže v tom vázání, třeba une île. Tak aby to bylo jakoby zautomatizovaný jako zvuk. Mně totiž přijde, že oni jak mají naposlouchanou třeba písničku, tak tam to řeknou dobře a pak třeba v normální mluvě to daný slovo možná úplně tak správně nevysloví.“*

Vyučující 2: *„Ano.“*

Vyučující 3: „*Myslím si, že ne. Protože, teda aspoň co mám já zkušenost, asi jakoby neposlouchají buď tak moc, anebo ono je jakoby těžký si uvědomit, jestli já ten zvuk reprodukuju vlastně jako stejně, jak ho slyším. Někdo má hudební sluch a slyší to, a umí to reprodukovat hned. Ale někdo fakt ne, no. A na to je pak dobrý zpětná vazba učitele nebo někoho nebo rodilýho mluvčího, někoho, kdo umí francouzsky, kdo jim řekne, ať to ještě trochu posunou, aby to fakt bylo ve francouzštině.*“

5. Vyhodnocení výzkumu

Díky provedené analýze četby žáků, dotazníku pro žáky a rozhovoru s jejich vyučujícími lze verifikovat či falzifikovat stanovené hypotézy následovně:

Hypotéza 1: Ve výslovnosti francouzských samohlásek dělá žákům největší problém výslovnost ústních samohlásek [i], [y], [u].

Prostřednictvím provedených výzkumných metod se tato hypotéza nepotvrdila. Na základě analýzy četby žáků jsme zjistili, že francouzské ústní samohlásky dělají žákům po roce studia větší problém než samohlásky nosové. Toto tvrzení podporují nejen výsledky z dotazníkového šetření, ale také výpovědi respondentů v rozhovoru. Pokud se však zaměříme na poslední část hypotézy, vychází ze získaných výsledků z analýzy četby žáků najevo, že série samohlásek [i], [y], [u] je sice značně problematická, nicméně na první přičce ve výslovnostní chybovosti se umístila samohláska *e caduc*. Prokázalo se, že problém s výslovností tohoto vokálu jak uprostřed, tak na konci slova, mají žáci větší než s celou trojicí vokálů [i], [y], [u] dohromady. Výsledky analýzy četby žáků proto vyvrací stanovenou hypotézu a zároveň vyvrací i tvrzení respondentů, kteří konstatují, že nejproblematictější je pro žáky samohláska [y].

Hypotéza 2: Ze třech ústních samohlásek [i], [y], [u] mají žáci větší problém s výslovností samohlásky [y] než s výslovností samohlásek [i], [u], protože tuto samohlásku neznají ze svého mateřského jazyka.

Na základě provedeného výzkumu se hypotéza potvrdila. Hypotézu lze rozdělit do dvou částí. První část hypotézy, tedy že ze třech ústních samohlásek [i], [y], [u] mají žáci větší problém s výslovností samohlásky [y] než s výslovností samohlásek [i], [u], byla verifikována analýzou četby žáků. Tento výrok je potvrzen i respondenty během rozhovoru. Druhá část hypotézy došla k verifikaci primárně cestou dotazníkového šetření. Většina žáků si myslí, že

jim tato samohláska dělá problém skutečně z důvodu, že ji neznají ze svého mateřského jazyka. Výpovědi vyučujících se však v tomto případě rozcházejí. První vyučující tvrdí, že příčinou problémové výslovnosti tohoto vokálu je nedostatečná důslednost učitele při učení výslovnosti této francouzské samohlásky. Druhý respondent se přiklání k tvrzení hypotézy, a tedy, že se v češtině tato samohláska nevyskytuje, proto jim dělá problém. Třetí respondent konstatuje, že problém je v jejich neschopnosti oproštění se od vzhledu a uvědomění si správného postavení mluvidel u výslovnosti samohlásky [y].

Hypotéza 3: Žáci, kteří přicházejí pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček, dosahují lepších výsledků ve výslovnosti ústních samohlásek [i], [y], [u] než ostatní žáci.

Na základě provedeného výzkumu se tato hypotéza nepotvrdila. Prostřednictvím dotazníkového šetření jsme zjistili, že do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček přichází 21 žáků ze 34. Avšak z analýzy četby žáků vyplývá, že jedinci, kteří pravidelně přicházejí do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček, nedosahují lepších výsledků než žáci, kteří do styku s mluveným projevem ve francouzštině v těchto podobách nepřicházejí.

Ani v případě této hypotézy nebyla opomenuta výzkumná metoda ve formě rozhovoru s vyučujícími pro ucelení výsledků. Respondenti však neodpovídali jednotně. První respondent sdělil, že si výrokem této hypotézy není jist. Druhý naopak tvrdil, že je to výrok pravdivý a třetí tuto možnost zamítl a řekl, že hlavní roli hraje zmíněná frekvence dané činnosti. Právě frekvence má očividně velký vliv na tuto problematiku a z dotazníkového šetření lze dále vyvodit, že žáci sice do styku s mluveným projevem ve francouzštině přicházejí, avšak ne tak často, aby to mělo pozitivní vliv na jejich výslovnost. Nejčastěji se totiž s mluveným projevem ve francouzštině setkávají pouze v rozmezí týdne nebo měsíce. To dle výsledků jejich četby není dostačující frekvence pro zlepšení výsledků své výslovnosti. Zajímavé však je, že dle dotazníku si až 25 žáků ze 34 myslí, že jim setkávání s mluveným projevem ve francouzštině pomáhá v dosahování lepších výsledků ve francouzské výslovnosti.

ZÁVĚR

Hlásky tvoří základ fonetické soustavy každého jazyka, je proto důležité dbát na korektní výslovnost jednotlivých hlásek a znát pravidla jejich artikulace. Tato bakalářská práce se zaměřuje konkrétně na francouzské ústní samohlásky.

Teoretická část komplexně popisuje rozmanitý vokalický systém francouzského jazyka a méně obsáhlý samohláskový systém jazyka českého. Praktická část se zaměřuje zejména na francouzské ústní samohlásky a v menším měřítku jsou součástí výzkumu i samohlásky nosové. Hlavním cílem výzkumné části bylo verifikovat tři stanovené hypotézy, jež zní:

Hypotéza 1: Ve výslovnosti francouzských samohlásek dělá žákům největší problém výslovnost ústních samohlásek [i], [y], [u].

Hypotéza 2: Ze třech ústních samohlásek [i], [y], [u] mají žáci větší problém s výslovností samohlásky [y] než s výslovností samohlásek [i], [u], protože tuto samohlásku neznají ze svého mateřského jazyka.

Hypotéza 3: Žáci, kteří přicházejí pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček, dosahují lepších výsledků ve výslovnosti ústních samohlásek [i], [y], [u] než ostatní žáci.

Verifikování hypotéz bylo umožněno díky výzkumu, jenž se uskutečnil na začátku školního roku 2022 na dvou gymnáziích v Hradci Králové. Pro výzkumnou část byly zvoleny tři metody výzkumu. Četba žáků se analyzovala z audionahrávek pořízených během výkonu žáků a byla zpracována skrze tabulky, do kterých se zapsaly transkripce všechny vokály z textu. Pod vokály byla zaznamenána výslovnostní správnost žáků znakem odškrtnutí či chybovost křížkem. Dotazníková metoda výzkumu byla zpracována prostřednictvím koláčových grafů a strukturovaný rozhovor s vyučujícími byl zpětně transkribován díky pořízeným nahrávkám během rozhovoru s respondenty.

Výsledky šetření potvrdily jednu hypotézu, další dvě hypotézy se nepotvrdily. U první nepotvrzené hypotézy jsme zjistili, že větší potíže při výslovnosti dělají českým žákům po roce studia francouzštiny vokály ústní než nosové. S tím souvisí také jeden ze závěrů výzkumu, a to, že problémovými samohláskami nejsou samohlásky [i], [y], [u], nýbrž *e caduc*. Z rozboru četby žáků je zřejmé, že tento vokál je pro ně problematický jak uprostřed slova, tak i na jeho konci. Během verifikace druhé hypotézy se ukázalo, že ze série samohlásek [i], [y], [u] dělá žákům největší problém výslovnost samohlásky [y], protože ji neznají ze svého mateřského jazyka. Tato tvrzení podporují nejen výsledky dotazníkového šetření, ale rovněž výpovědi respondentů při rozhovoru. Z výsledků analýzy četby žáků jsme se u poslední hypotézy

přesvědčili o tom, že žáci, kteří přicházejí pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček, nedosahují lepších výsledků ve výslovnosti ústních samohlásek [i], [y], [u] než žáci, kteří do styku s mluveným projevem ve francouzštině pravidelně nepřicházejí. Téměř 75 % žáků nicméně v dotazníkovém šetření uvedlo, že si myslí, že jim kontakt s francouzským mluveným projevem ve výslovnosti pomáhá. Pravděpodobně frekvence této jejich aktivity není dostačující na to, aby se projevilo zlepšení v jejich výslovnosti.

Sekundárním cílem praktické části bylo zjistit, zda má i věk vliv na francouzskou výslovnost. Z toho důvodu byl mezi zkoumanými žáky věkový rozdíl jednoho roku. Z výsledků analýzy četby žáků vychází najevo, že věk roli pravděpodobně nehraje. Získaná data ukazují, že o rok mladší žáci udělali v průměru pouze o necelou jednu chybu v celém textu více než žáci o rok starší.

Z výsledků z provedeného výzkumu plynou následující doporučení pro praxi. Nehledě na věk žáků je třeba při osvojování francouzského jazyka dbát na výslovnost všech vokálů, pozornost by však měla být zaměřena kromě problémových samohlásek [i], [y], [u] z velké části na samohlásku *e caduc*, ve které zkoumaní žáci chybovali nejčastěji. Žáci, kteří mají zájem o zlepšení svého výkonu ve francouzské výslovnosti, by se měli pokusit o navýšení frekvence přicházení do styku s mluveným projevem ve francouzštině, a to v jakékoliv podobě či kombinaci podob.

Tato bakalářská práce upozorňuje na důležitost korektní artikulace jednotlivých hlásek ve francouzském jazyce. Záměrem práce bylo zdůraznit problematiku francouzské výslovnosti, jelikož každá chybně vyslovená hláska může změnit nejen význam slova, ale i jeho ukotvení v čase. Je třeba dodat, že ačkoliv se to mnoha žákům nezdá, výslovnost je jednou z nejdůležitějších oblastí jazyka, na kterou je třeba klást dostatečný důraz a věnovat jí potřebný čas a pozornost.

Závěrem bych ráda poděkovala všem účastníkům výzkumu, bez kterých by výzkumná část bakalářské práce nemohla být realizována. Děkuji žákům a jejich vyučujícím za jejich čas, ochotu a přínos pro tuto bakalářskou práci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

DOHALSKÁ-ZICHOVÁ, Marie. *Základy fonetiky francouzštiny*. Praha: SPN, 1974.

DOHALSKÁ, Marie a Olga SCHULZOVÁ. *Fonetika francouzštiny*. Vyd. 3., rozš. Praha: Karolinum, 2008.

FENCLOVÁ, Marie. *Stručná korektivní fonetika francouzštiny: výklady, přehledy a cvičení*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000.

HÁLA, Bohuslav. *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960.

HOŘÍNEK, Jindřich. *Fonetika francouzštiny*. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978.

HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995.

JANEŠOVÁ, Jarmila. *Praktický kurs francouzské korektivní výslovnosti*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

JANEŠOVÁ, Jarmila. *Praktický kurs francouzské výslovnosti*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 1995.

KANEMAN-POUGATCH, Massia a Élisabeth PEDOYA-GUIMBRETIERE. *Plaisir des sons*. Paris: Didier, 1991.

KRČMOVÁ, Marie. *Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006.

LÉON, Monique. *Exercices systématique de prononciation française*. Paris: Hachette et Larousse, 1964.

OHNESORG, Karel. *Nástin fonetiky jazyka francouzského*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965.

PAČESOVÁ, Jaroslava. *Úvod do fonetiky románských jazyků*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny: s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994.

PIOTROWSKA-SKRZYPEK, Małgorzata a kolektiv. *C'est parti!: učebnice francouzštiny s cvičebnicí*. 1/A1. Praha: Wydawnictwo Draco, 2019.

ROMPORTL, Milan. *Základy fonetiky*. 2/1 vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

ŠIGAREVSKAJA, Nina Aleksandrovna. *Traité de phonétique française: cours théorique*. Moskva: Vyssšaja škola, 1966.

WALTEROVÁ, Henriette. *Francouzština známá i neznámá*. Praha: Jan Kanzelsberger, 1993.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

POLICKÁ, Alena. E-caduc v koncové slabice slova. *Fonetika francouzštiny* [online]. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2022-08-24]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2009/FJIA007/um/ff/ch03s04s03.html>

PŘÍLOHY

Příloha A – dotazník pro žáky

1. Přicházíte mimo školu pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček? (tj. filmy nebo seriály s francouzským dabingem, písničky ve francouzštině)

- a) ano
- b) ne

2. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností **a) ano**, jak často do styku s mluveným projevem ve francouzštině přicházíte? (pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností **b) ne**, na otázku, prosím, neodpovídejte)

- a) 1x denně
- b) 1x týdně
- c) 1x měsíčně
- d) jiné (prosím, popište)

3. V jaké podobě se nejčastěji s mluveným projevem ve francouzštině setkáváte?

- a) filmy
- b) seriály
- c) písničky
- d) jiné (prosím, popište)

4. Myslíte si, že Vám setkávání s mluveným projevem ve francouzštině pomáhá v dosahování lepších výsledků ve francouzské výslovnosti? (Např. Lépe rozeznáváte a artikulujete jednotlivé hlásky)

- a) ano
- b) ne

5. Dělá Vám problém výslovnost některé francouzské samohlásky nebo více samohlásek? (Např. [y] = *mur*, [ø] = *oncle*)

- a) ano
- b) ne

6. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností **a) ano**, jaké francouzské samohlásky Vám dělají ve výslovnosti větší problém? (pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností **b) ne**, na otázku, prosím, neodpovídejte)

- a) ústní (př. [y] = *mur*, [œ] = *cœur*)
- b) nosové (př. [ø] = *oncle*, [ɑ̃] = *chambre*)

7. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností **a) ústní**, jaké ústní samohlásky Vám dělají největší problém? (pokud jste v předchozí otázce odpověděli možností **b) nosové**, na otázku, prosím, neodpovídejte)

- a) [i] – [y] – [u] (př. [y] = *mur*, [i] = *midí*, [u] = *pour*)
- b) E [e] – [ɛ], œ [œ] – [ø], O [o] – [ɔ] (př. [ɛ] = *près*, [œ] = *cœur*, [ɔ] = *chose*)
- c) A [a] – [ɑ] (př. [ɑ] = *voilà*)

8. Myslíte si, že ze třech ústních samohlásek [i], [y], [u] Vám dělá větší problém výslovnost samohlásky [y] než výslovnost samohlásek [i], [u], protože tuto samohlásku neznáte ze svého mateřského jazyka? (př. [y] = *mur*, [i] = *midí*, [u] = *pour*)

- a) ano
- b) ne, jiný důvod výslovnostní chybovosti samohlásky [y] (prosím, popište)

Příloha B – otázky rozhovoru pro vyučujícími

1. Jaké francouzské samohlásky si myslíte, že dělají žákům ve výslovnosti největší problém?
2. Pokud se zaměříme na ústní samohlásky, které jsou podle Vás pro žáky nejproblematičtější?
3. Z jakého důvodu byste řekla, že mají žáci problém s výslovností některých z vokálů, například samohlásky [y]?
4. Myslíte si, že žáci přicházejí mimo školu pravidelně do styku s mluveným projevem ve francouzštině v podobě filmů, seriálů nebo písniček?
5. Dosahují podle Vás tito žáci lepších výsledků ve výslovnosti než ostatní žáci?

Příloha C – obrázek vzorové tabulky s analýzou četby žáků

Tabulka 1: Analýza četby žáka 1

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
×	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	×	×	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 3: Analýza četby žáka 3

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 4: Analýza četby žáka 4

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	×	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	×	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	×	×	×	✓	✓	×	×	✓	×
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	×	×	✓	×	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	×	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	×
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×

Tabulka 5: Analýza četby žáka 5

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	×	✓	×	×	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
×	×	×	✓	×	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	×	×	×	✓	✓	×	×	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	×	×	✓	×	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 6: Analýza četby žáka 6

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
×	✓	×	×	✓	✓	×	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 11: Analýza četby žáka 11

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 12: Analýza četby žáka 12

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
×	×	×	✓	✓	×	✓	×	×	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 15: Analýza četby žáka 15

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	×	✓	×	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
×	✓	✓	✓	×	✓	×	×	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
×	×	×	×	×	×	✓	×	×	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
×	✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	×
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	✓

Tabulka 16: Analýza četby žáka 16

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	×	×	×	×	✓	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
×	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
×	✓	×	×	✓	×	✓	✓	✓	×
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 17: Analýza četby žáka 17

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	×	×	×	✓	✓	×	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
×	✓	×	✓	×	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 18: Analýza četby žáka 18

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	×	×	✓	×	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 19: Analýza četby žáka 19

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	✓	×
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	×	×	✓	×	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓

Tabulka 20: Analýza četby žáka 20

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓

Tabulka 21: Analýza četby žáka 21

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 22: Analýza četby žáka 22

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	×	✓

Tabulka 23: Analýza četby žáka 23

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 24: Analýza četby žáka 24

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	×	×	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 25: Analýza četby žáka 25

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 26: Analýza četby žáka 26

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 27: Analýza četby žáka 27

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	×	×	×	✓	×	✓	✓	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	×	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
×	×	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	×
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 28: Analýza četby žáka 28

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 29: Analýza četby žáka 29

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	×	✓	✓	×	✓	×	✓	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	×	✓	×	✓	✓	✓

Tabulka 30: Analýza četby žáka 30

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	×	×	✓

Tabulka 31: Analýza četby žáka 31

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabulka 32: Analýza četby žáka 32

[ə]	[y]	[ə]	[ɛ]	[ɔ]	[ə]	[ɛ]	[a]	[i]	[ə]
✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	×
[a]	[ə]	[ɔ]	[u]	[i]	[ə]	[a]	[ẽ]	[e]	[ə]
✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[ə]	[a]	[i]	[i]	[ə]	[o]	[u]	[ə]	[ẽ]	[y]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓
[ə]	[u]	[ẽ]	[ə]	[ɛ]	[y]	[ɔ]	[ẽ]	[ə]	[ã]
✓	×	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	×
[ə]	[ɛ]	[y]	[y]	[o]	[a]	[ə]	[ɛ]	[ə]	[ə]
✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[e]	[ɛ]	[ə]	[ə]	[a]	[ə]	[i]	[u]	[a]	[a]
✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓
[i]	[ə]	[e]	[e]	[a]	[i]	[u]	[a]	[e]	[o]
×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
[i]	[e]	[a]	[u]	[u]	[ɔ]	[i]	[ã]	[ã]	[ə]
✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓

